

VALÓSÁG

Valóság rovatunkban ezúttal két vidéki egyetem dékánjával készült interjút teszünk közzé. Az interjúk témája az volt, hogy milyen változásokat terveznek, és élnek át napjainkban, a bolognai reform következtében a felsőoktatási intézmények. Hogyan alakítják át ezek a változások a tananyag tartalmát, a hallgatók összetételét, az intézmények struktúráját és perspektíváit. Az interjúk annak a kutatásnak a keretében készültek, amely az FKI-ben Gábor Kálmán vezetésével, az NKTH támogatásával folyt, és a bolognai reform előkészítését vizsgálta.

„Nincs egyértelmű egyetemi értékrend”

Kóczy T. László, a győri Széchenyi István Egyetem dékánja

Educatio: Szeretném, ha mesélne a szakmai életútjáról.

Kóczy T. László: A Műegyetem elvégzése után az egyetemen helyezkedtem el. Akkor még nem volt Magyarországon szervezett doktorandusz képzés. Az első kísérleti doktorandusz-szerűséget a villamos karon indították el, és én mindjárt az első évfolyam tagja lehettem. Olyan szerencsés helyzetben voltam, hogy nagyon gyorsan le tudtam doktorálni. Rögtön a Műegyetemen kaptam állást, és 2001 végéig nem is volt más állandó állásom. Végigmentem az egyetemi hierarchián, tanársegéd, adjunktus, docens, majd egyetemi tanár lettem. Közben 1992-től megbízást kaptam a külföldi egyetemi hallgatók oktatási központjában (TANOK) az igazgatóhelyettesi teendők ellátására. Ezt 2001-ig csináltam, akkor számomra befejeződött. Ezzel egy időben kaptam meghívást a győri Széchenyi István Egyetemre, ami 2001 decemberéig főiskolaként működött bizonyos egyetemi szakokkal. Az utolsó főiskolai főigazgató, dr. Keresztes Péter úgy hívott meg, hogy számítanak arra, hogy vállalom a dékánságot. Beadtam a pályázatomat, és amikor kineveztek 2002-ben egyetemi tanárnak, akkor egyúttal dékánna is kineveztek. Hamarosan lejár a négy év és ezzel a dékáni megbízatás is. Most fog megjelenni az új pályázati kiírás, és az a tervem, hogy újra pályázom. Ha megválasztanak, akkor még egy periódust szeretnék végigcsinálni, többet a szabályok szerint nem is lehet.

Közben elég sokat mozogtam külföldön, a saját szakterületemen. Kiterjedt nemzetközi kapcsolatrendszerem van, és ezeknek a kapcsolatoknak az eredményeképpen sok helyre kaptam meghívást vendégprofesszorként. 1990-ben rövid ideig Kínában tanítottam nyári-egyetemen. 1992-ben voltam hosszabb ideig vendégprofesszor Koreában, a talán az országban legjobbnak mondható, magán-alapítvánnyal létesített műszaki egyetemen (POSTECH). 1993/94-ben Japánban voltam, a Tokiói Műszaki Egyetemen tanszékvezető. Ezt követően hosszabb időt nem töltöttem külföldön, de elég sok külföldi egyetemen vállaltam

rész-állást. Először Olaszországban, Ausztriában, és 1996-tól, minden évben Ausztráliába megyek ki egy időre. Van egy kinti nagyon stabil kutatási kapcsolatom, és mindig arra az egyetemre megyek, ahol a kutató partnerem van. Állandó doktori témavezetői megbízásom is van, az Ausztrál Nemzeti Egyetemtől, és egy portugál egyetemen is.

A saját kutatási területem elsősorban a fuzzy rendszerek. Ez a ma általánosan elterjedt, a számítógépekben is használt hagyományos arisztotelészi illetve boole-i logikának az általánosítása. Végeredményben nevezhető matematikai ötletnek is, de igen sok műszaki és egyéb alkalmazási területe van. Tehát mérnökként is nagyon sok köze lehet az embernek a fuzzy rendszerekhez. Eredetileg irányítástechnikát végeztem, aztán távközléssel kezdtem foglalkozni, így természetes, hogy az elméleti meg a módszertani megközelítésekén kívül alkalmazásokkal is foglalkozom. Ennek a területnek a világon talán 10 000 kutatója lehet, akiknek, mondjuk, a fele a Távol-Keleten él, bár az eredeti ötlet a Berkeley Egyetemről származik, Kaliforniából. Érdekes módon az első igazi, gyakorlati, műszaki alkalmazás Angliában született egy olyan professzor ötlete nyomán, aki a híres Imperial College professzora. A témát elég nagy viták övezték kezdettől fogva, mert alternatívát nyújtott a 60/70-es években megszilárdult módszertani megközelítésekkel szemben. Az az érdekessége, hogy a nem precíz fogalmaknak olyan kezelési technikáját adja, ami maga precíz. Tehát pontatlan definíciókat pontos matematikai reprezentációval kezel, ezért egyfajta hidat jelent a merev műszaki és természettudományos világ és az ember sokkal hajlékonyabb, képlékenyebb fogalomvilága között. Először Dániában egy cementgyárban létesítettek egy olyan irányítórendszert, ami erre alapult. Azt követte több más nyugat-európai cementgyár is. De ezek csak sporadikus alkalmazások voltak, A 80-as évek elejétől viszont Japánban egyre több területen megjelent a fuzzy irányítás. Az első látványos alkalmazások a háztartási gépekben voltak. Ma már azoknál a mosógépeknél, amelyekről azt hirdetik, hogy intelligens, vagy felhasználóbarát, vagy esetleg valamilyen trükkös dologgal körülírják ugyanezt, 99% biztonsággal benne van egy fuzzy irányító rendszer, esetleg több is. Ezek energiatakarékosságot eredményeznek, és a működés bizonyos mértékű optimalizálását. Tehát ha a mosógépnél maradunk, a megoldás ruhakímélő, sőt környezetkímélő is, és a kezelés igen könnyű. Nagyon sok más eszköznél is alkalmazzák: porszívó, videokamera, fényképezőgép, klíma-berendezés. Európában a Volkswagen kezdte el a fuzzy rendszereket beépíteni a kocsikba, miután Japánban már több autógyár sikerrel alkalmazta. Elég korán bekapcsolódtam a nemzetközi fuzzy kutató közösségbe is, amely ezzel foglalkozik. 1987 óta minden jelentős konferencián jelen voltam, és valamilyen közöm van a szakma majdnem minden jelentős szakfolyóiratához. Van egy világszervezet is, a fuzzy tudományos egyesületek szövetsége (International Fuzzy Systems Association), amelynek 10 évig dolgoztam a vezetésében. Alelnök, választott elnök, és végül elnök lettem, elsőként ebből a kelet-közép-európai világból.

E: Mit szóltak a Műegyetemen ahhoz, hogy egy itteni professzornak másutt is van állása?

K.T.L: Nem örültek neki, sőt újabban büntetik is. Ezért kénytelen voltam fél állásra csökkenteni az itteni pozíciómot annak ellenére, hogy szívesen maradnék itt is egész állásban, és semmi különbség nincs aközött, amit korábban dolgoztam itt és amennyit azóta csinállok, hogy félállásban vagyok. Gyakran a szombatot is bent töltöm a Műegyetemen, mivel sok a tennivalóm. De a Műegyetem egy egyetemi tanácsi határozattal előírta, hogy a professzorai nem vállalhatnak egész állást másik egyetemen, vagy ha mégis egész állást vállalnak, akkor itt csak félállásban lehetnek. Én úgy érzem, hogy ennek csak elvi és ter-

mésztesen anyagi jelentősége van, hiszen egy professzornál teljesen érdektelen, hogy hányad rész állásban van, ez kizárólag a jövedelem szempontjából jelent valamit. Ez inkább egyfajta retorzió azokkal szemben, akik máshol is végeznek tudományos munkát. A rendelkezés nem vonatkozik azokra, akik nem egyetemen vagy kutatóintézetben vállalnak másik állást, maga a Rektor úr is megteszi...

E: Sokan vannak?

K.T.L: Nem olyan sokan. Egy másik egyetemnek csak akkor éri meg olyat alkalmazni, aki más helyen is állásban van, ha valami jelentős pluszt tud adni ahhoz képest, ami neki egyébként rendelkezésre áll. Ez gyakorlatilag annyit jelent, hogy pl. az én tágabb szakterületemen, ami az informatika és a villamosmérnöki terület, viszonylag alacsony az MTA doktora címmel rendelkező professzorok száma. Ezekre viszont szükség van, mert az utóbbi években szigorúbbá vált a Magyar Akkreditációs Bizottságnak az a feltételrendszere, amelyik megszabja, hogy adott szakot csak olyan esetben lehet elindítani, és fenntartani, ha megfelelő tudományos kvalitású, illetve minősítésű oktató a nevével jegyzi az adott szakot. Mesterképzésnél három teljes állású professzort kell felmutatni, aki az adott területen kutatást is végez. A doktori iskoláknál ez különösen fontos. Ma az az álláspont, hogy legalább négy MTA doktor, vagy MTA-tag kell, aki irányítja a többiek munkáját. Ilyenekből nincs olyan sok. Tehát az egyetemeknek mindenképpen megéri, ha ilyen címmel rendelkező professzorokat tudnak verbuválni.

E: Miért vállalt egy olyan egyetemen állást amelyik nemrégiben még főiskola volt?

K.T.L: Ez számomra elég nagy kihívás volt, de itt nem egyszerű főiskoláról volt szó, hanem olyan főiskoláról, amelyik műszaki területen már korábban rendelkezett négy akkreditált egyetemi szakkal. Mire odakerültem, már egyetemi rangot kapott, tehát megnyílt az út a doktori iskola alapítása előtt is, és ez 2005-ben már meg is történt. Ezzel egy újfajta világba léptünk be, mert az egyetemek nagyon mások, mint a főiskolák. Tehát én ezt komoly kihívásnak éreztem. Egyébként a műegyetem akkori rektora barátságosan biztatott és azt mondta: Nagy lehetőség alapító dékánnak lenni.

E: Volt már kapcsolata előtte is az intézménnyel?

K.T.L: Régóta volt szakmai kapcsolatam, pl. néhány kollégám korábban a Műegyetemről került oda. Így volt fogalmam arról, hogy hova megyek. Legalábbis szakmai értelemben, adminisztratív kevéssé. Ez egy kicsit csalódást is okozott, mert a Széchenyi Egyetem struktúráját, működését tekintve sok elemében rejtetten még ma is főiskolaszerű. A döntési kompetenciák ma is erősen koncentráltak a legfelső vezetői szinten, ami a belső kari struktúra nélküli főiskolákra jellemző általában. Mivel Egyetemünkön nagy a szakmai diverzitás – jogi, közgazdasági, kommunikációs, egészségügyi, szociális és zeneművészeti képzéseink is vannak – egyre markánsabban jelentkeznek a belső struktúra. Jövő év januárjától már három kar és két önálló intézet fog működni az Egyetemen. A dékáni munkámnak az egyik, és természetesen jelentős eleme éppen az volt, hogy a külvilággal elfogadtassam, hogy ez már nem az a főiskola, ami 10 évvel ezelőtt volt, hanem valóban egyetem. Hozzáteszem, hogy nem egyedül vagyok, hanem sok olyan kollégám van, akik már korábban, a főiskolai időszakban is egyetemi léptékben igyekeztek gondolkodni, vagy akik Budapestről kerültek le, és akik nagyon komoly szakmai reputációt hoztak magukkal. Ez elég potenciál ahhoz, hogy a külvilág számára meglepően, a vártnál gyorsabban tudjunk előre haladni. Természetesen hosszú folyamat a főiskolai beidegződések teljes eltűnése.

E: Konkrétan mire gondol?

K.T.L: Mondok egy példát. Amikor odakerültem dékánnak, az akkori rektor azt mondta, hogy itt van három kollega, akik intézetigazgatók a Karon, ők legyenek a dékánhelyettesek is. Elfogadtam, de zavart az a tudat, hogy a hagyományos egyetemeken a dékán maga szokta a helyetteseit kiválasztani, általában pályázat segítségével. A rektor azt mondta, a Karon mindenki ezt a konstrukciót támogatja, hiszen az igazgatók már elfogadott vezető egyéniségek. Én is elfogadtam és azt mondtam, ülünk le, és kezdünk el dolgozni. A dékánhelyettesi reszortokat kiosztottuk és elkezdtük tenni a dolgunkat. Hamarosan kiderült azonban, hogy a dékánhelyetteseim idejük nagy részében igazgatónak érzik magukat, és csak egész kicsit dékánhelyettesnek. Ha például valamilyen oktatási feladatot kellett megoldani, mindig az járt a fejükben, hogy „Ennek az intézetnek én vagyok a felelős igazgatója, tehát úgy kell rendezni a dolgokat, hogy az én intézetem ne kerüljön kedvezőtlen helyzetbe”. Nem tudtak a gondolkodásban váltani, ami engem nem is lepett meg. Eltelt kb. a félidő, s akkor úgy döntöttem, hogy ez így nem mehet tovább. Egy nagy vitát követően, felkértem a három, egyébként kiváló kollégát, hogy mondjanak le egyidejű dékánhelyettesi szerepükről. Elfogadták és ekkor kiválaszthattam magamnak az új dékánhelyetteseket, akik csak dékánhelyettesek és más vezető funkciót nem viselnek. Azóta ez év júniusában újra megválasztottak dékánnak öt évre és újra olyan kollegákat kértem fel pályázni a helyettesi posztokra, akik komoly időt és energiát tudnak e felelősségteljes feladatra szánni. Máig is velük dolgozom nagyon elégedett vagyok, mert helyetteseim igen jó munkát végeznek. Ha ezt megtehettem volna az első napon, akkor valamivel előrébb járnánk, nem vesztegettünk volna el két évet, amikor a gyakorlatilag nem működő dékánhelyettesek munkáját igyekeztem navigálni. Meglehetősen fontosnak tartom, hogy megvalósuljanak Győrben is a hagyományos egyetemi struktúrák. Számos egyetemen jártam, tanítottam, kutattam Braziliától Finnorszáig. Sok helyen beszélgettem arról, hogy hogyan működnek az egyetemek, hogy történik az intézmény irányítása, és főleg, hogy mi a meghatározó értékrendjük. Legfontosabbnak azt tartom, hogy mi számít egy egyetemen értéknek. Sajnos ma Magyarországon nincs egyértelmű, általánosan elfogadott egyetemi értékrend. Megdöbbenve olvastam pl., az év elején, hogy minden felsőoktatási intézmény felhívást kapott a „kutató egyetem” címre történő pályázásra. Eszerint most ezt a címet fogják egyes egyetemeknek odaítélni. De hogyan lehet majd eldönteni, hogy melyik egyetem tekinthető „kutató egyetemnek”, aminek egyébként nagyon komoly anyagi következményei lesznek? Végigolvastam a pályázati kritériumokat, és nyomát sem találtam benne annak, ami a világ legtöbb országában az egyetemek rangsorolását első helyen meghatározza, hogy milyen publikációs, és citációs eredmények származnak onnan. Ehelyett számadatok szerepelnek benne arról, hogy hány sikeres védés volt. Szomorú dolog lenne, ha mondjuk Cambridge-t azért sorolnák hátra, mert jóval kisebb egyetem, mint mondjuk Ausztráliában a University of Western Sydney, amelyik egy óriási egyetem, százezres nagyságrendű hallgatóval, ahol egyszerűen a statisztika törvényei szerint nagyszámú kibocsátás van, de minőségben a leggyengébb egyetemek közé tartozik. Vagy pl. szerepel a tervezetben a nyertes projektek száma, holott eléggé esetleges és szubjektív, hogy valamely pályázat nyer vagy sem. Nagyon sokszor lehet hallani, hogy a pályázatoknál nem az a meghatározó, hogy mekkora tudományos kapacitás van ott, vagy milyen eredmények várhatóak, hanem inkább az, hogy a régiót meg kellene támogatni, mert ott most kevés kutatási pénz van. Sokszor olyanok nyerik el a projektet, akik egyébként nemzetközileg

nem is jegyzett emberek. Szerintem a publikációnak kulcsszerepe van az egyetem életében. A Széchenyi Egyetemen az volt az egyik feladat, amit vállaltam, mikor odakerültem, hogy próbálok egy olyan értékrend kialakításában segíteni, ami illeszkedik a nemzetközi egyetemi értékrendhez. Nálunk minden évben publikációs pályázat van, és a jó publikációk szerzői az egyetemen belül jutalmat kapnak. Emellett van egy belső kutatási pályázati lehetőség, ahol az adott kutatási irányokat évente újra értékeli az egyetem tudományos tanácsa és támogatást ad. Ezek gyakorlatilag szimbolikus összegek, tehát nem összehasonlíthatók egy-egy nagyobb projekttel, de mégis nagy a jelentőségük, mert egy értékrend gyökerét jelentik. Azt azonban másként definiálnám, hogy mi tekintendő publikációnak. Értékes publikációnak elsősorban valódi, komoly nemzetközi folyóirat-cikket tekintek, ami indexszelt referált folyóiratban jelenik meg. Persze ilyet ritkán tud az ember produkálni, legfeljebb a zenik, akik szórják az ilyen cikkeket. De egy jól referált nemzetközi konferencia-előadás szövege már belefér ebbe a kategóriába. Ugyanakkor egy olyan magyar, félig ismeretterjesztő, félig szakmai folyóirat cikke, ahol a szerkesztő egy személyben dönti el, hogy mit közöl és mit nem, az nem publikáció! Legfeljebb az a magyar folyóiratcikk jöhet szóba, ahol anonim, több személy általi bírálati folyamat előzi meg az elfogadást. Ezek olyan kérdések, amelyekben szép fokozatosan lehet csak a véleményeket alakítani. Egyik fontos feladatomnak azt tartom, hogy ebbe az irányba próbáljam a kari oktatók véleményét terelni.

E: Műszaki területen működik dékáni kollégium?

K.T.L: Igen, van ilyen, a Műszaki Felsőoktatási Rektori és Főigazgatói Kollégium, röviden az MFRFK, amely a közelmúltban átalakult a Magyar Rektori Konferencia Műszaki Tudományi Szakbizottságává. Ez a dékáni közösség a felsőoktatási reform ügyében nagyon jól összedolgozott, és a legtöbb kérdésben konszenzust is sikerült kialakítani. Egyébként nem sokkal az első dékáni megbízatásom után felkértek, hogy legyek az elnöke ennek a kollégiumnak, éppen a bolognai rendszerre való áttérés időszakában. Az MFRFK elnökeként, igyekeztem én is hozzájárulni az átalakuláshoz. Úgy érzem, nagy siker, amit a műszaki szakok el tudtak érni, hogy ki tudtuk harcolni, hogy az egyetemi alapképzés nálunk ne 3, hanem 3,5 éves legyen. Néhány hete különvált az MRK Informatikai Tudományok Szakbizottsága, az alakuláskor elnökségi tag lettem. Mindkét bizottságban a legfőbb feladat most a mesterképzési szakok indításának a támogatása, összehangolása.

E: Miért van a 3,5 éves képzési időre szükség?

K.T.L: Azért, mert egymás mellé tettük a két típusú műszaki felsőoktatási intézmény célkitűzését és programját. A főiskoláknak az volt a célja, hogy 3 év alatt olyan szakembereket képezzenek, akik azonnal piacképesek, el tudnak helyezkedni egy cégnél és a saját szakmájukban dolgozni tudnak. Adott esetben vezető szerepet is el tudnak látni, vagy kisebb fejlesztési feladatot is elvégezhetnek. Az egyetemekről öt év után ugyancsak piacképes szakemberek jöttek ki, de sokkal megalapozottabb elméleti tudással, amivel nyugodtan elmehettek akárhová, nemcsak ipari cégekhez, hanem fejlesztő intézetbe, kutatóintézetbe is. Vagy tovább mehettek szakmérnöki vagy doktoranduszi tanulmányokra, hiszen sokkal mélyebben megalapozott és módszertanilag szélesebb tudással léptek ki az egyetemről. E kettőt össze kellett fűsülni. Ha elvágjuk 3 év után az eredeti 5 éves egyetemi tantervet, akkor azt látjuk, hogy ez a hallgató 3 év után nem tud semmit jól csinálni, nem ért igazán semmihez. Mélyebb tudása van már, mint egy főiskolát végzett embernek, de nincs semmi gyakorlati ismerete, amivel elkezdhet az iparban dolgozni. A főiskola 3 éve után vi-

szont a hallgató gyakorlati szakember, de nincs olyan elméleti tudása, hogy képes legyen tovább tanulni és további kétéves egyetemi diplomához eljutni. Nagyon jól látszott ez itt a Műegyetemen, ahol régóta tanítunk főiskolai diplomásokat kiegészítő képzésen. Ez nálunk nem két év, hanem három év alatt zajlott, mert egy évig csak azzal foglalkoztunk, hogy fölhozzuk a főiskolát végzeteket arra a szintre, ahol egy 3 évet végzett egyetemista áll. A kétfajta képzést össze kellett fésülnünk. Az egyetemeknek eredetileg az volt az álláspontja, hogy négy éves alapképzést kell csinálni, mert akkor pontosan kijött volna az a gyakorlat, amit eddig is alkalmazott az egyetem, hogy főiskola után egy év szintre hozás, és erre épülhet két év a végén. Ez azonban láthatólag túl nagy anyagi terhet rótt volna az államra, hiszen plusz egy évet kellett volna finanszírozni minden hallgatónál. Végül kompromisszumot sikerült kialakítani. Egy kicsit lejjebb adtunk az elméleti mélységből, és egy kicsit lejjebb adtunk a gyakorlati készségekből is. A 3,5 év alatt azonban annyit azért meg lehet tanítani, ami erre is jó, és arra is jó.

E: A főiskoláknak nem az lett volna ideális, ha az alapképzés nagyjából a korábbi főiskolai képzésnek felelne meg?

K.T.L: Lehet, de nem nagyon ellenkeztek. Azok a főiskolák, amelyeknek sikerült akkreditálni a bachelor szakokat, végül is jobban jártak, hiszen most 3 év helyett 3,5 év normatív támogatást kapnak. Ott van most a probléma, hogy a régi, 3 évet végzett főiskolásokat hogyan engedjük be a mesterképzésre, hogyha jelentkeznek. Tudom, hogy erre tömeges igény van. Itt arra kell vigyázni, hogy a felsőoktatás minőségét ne hagyjuk lecsökkenni.

E: Miről folyt a legtöbb vita az MFRFK-ban?

K.T.L: A 3,5 évben egyetértés volt. Sikerként élte meg az egész MFRFK, hogy ezt el lehetett érni. De nagyon nehéz volt pl. a szakok számának a redukcióját konszenzusos alapon megoldani. Ebben ma is van némi feszültség. Sokkal több szak volt korábban, mint ma. Szakokat kellett megszüntetni, összevonni, és azok az intézmények, ahol egy adott szak sikeresen működött, tiltakoztak ez ellen. A győri Széchenyi Egyetemen pl. nagyon sikeresen működött a településmérnöki szak. A Műegyetemen viszont, amelyik mégiscsak meghatározója a magyar műszaki felsőoktatásnak, soha nem volt településmérnöki szak. Sajnos az lett a vita végeredménye, hogy településmérnöki szak kikerült a létező szakok listájából. Ezt a döntést nagyon negatívan élte meg a győri egyetem. Megpróbáltam az utolsó pillanatig harcolni a településmérnöki szakért, de végül a szavazás úgy döntött, hogy ne legyen, hiszen az egyetemek, és főiskolák többsége nem is tudta, hogy ez a szak tulajdonképpen mit takar. Más esetben viszont olyan szakok, amelyek nem nagyon jelentősek, bekerültek az engedélyezett körbe, azon az alapon, hogy nagyon erős támogatója volt az adott szaknak. Magyarországon sajnos sok mindent szubjektívan döntenek el. Mi csak ezt a településmérnöki szakot veszítettük el, de voltak más intézmények, amelyek nagyobb vérvesztéssel kerültek ki ebből a szak-redukcióból. A mesterképzésnél valószínűleg még élesebb lesz a helyzet, mert vannak olyan intézmények, amelyek szeretnének gyorsan előreszaladni, és vannak olyanok, amelyek úgy gondolják, hogy a minőség biztosítása a legfontosabb. Úgy vélem csak úgy szabad haladni a mesterképzések indításával, hogy az garantálja, hogy megfelelő minőségű hallgatók kerüljenek be, és megfelelő minőségű diplomát kapjanak az összes mesterszakon. Ezt persze nem az MFRFK-n vagy az MRK ITB-n múlik, hanem elsősorban a Magyar Akkreditációs Bizottságon. 2007-ben teljesen újjá alakul a MAB, szurkolok, hogy minőségorientált professzorok kerüljenek a MAB meghatározó pozícióiba. A bachelor képzésnél annak voltam a híve, hogy miután az

nem is kérdés, hogy el kell indulni vele, legyünk hát mi az elsők. Így Győr belekerült abba a négyesbe, amelyik az országban először 2004-ben elindította a bachelor képzést, mérnökinformatikus szakon. 2005-ben, amikor még mindig kísérleti volt a bachelor képzés, nekünk már 6 akkreditált szakunk volt, és el is indítottuk mind a hatot. Most, 2006-ban pedig további ötöt indítottunk a Karon. Minden szakunkat akkreditálták, ami a szaklistában benne volt. Úgy gondolom, elég jól csináljuk, színvonalasan oktatunk. Az tény, hogy az első alapképzési szakunknál nagyon nagy lemorzsolódás volt, mert az új szemlélet sokszerűen érte a hallgatókat. Azt gondolták, hogy nem történt egyéb, csak a főiskolai képzést átnevezték valami másnak, és ugyanazt a színvonalat várják tőle. Valójában egészen másról van szó. Mi komolyan vesszük a dolgunkat és nagyon színvonalas a helyét akárhol a világon megálló egyetemi oktatást igyekszünk csinálni.

E: Tartalmi szempontból hogy néz ki a 3,5 év?

K.T.L: A BSc-ben több matematika van, mint a főiskolán volt, viszont a főiskoláról jött az a hagyomány, hogy több műszaki szaktárgy is bekerült, ami már a jelenlegi technika állásához kötődő információkat ad át. Ez a kettő időben nem fért volna meg egymás mellett 3 év alatt, még a 3,5 évnek a kereteit is feszíti. Én azért bízom benne, hogy sikerült egy jó kompromisszumot találni. Aki BSc-t végez, el tud helyezkedni egy gyárban és el tud kezdeni dolgozni. A tantervben van bizonyos mértékű szabadság is, mert a kétszintű képzés végül is angolszász eredetű rendszer. Az angolszászok az oktatásban is szeretik a liberalizmust. Több választási szabadságot enged meg ez az új rendszer, akár tantárgyblokkokban, akár úgy, hogy a hallgató egyes tárgyakat választ. Végig kell gondolnia, hogy mik a tervei a jövőre nézve. Ha az az elképzelése, hogy tovább tanul, akkor érdemes több alapozó és módszertani tárgyat választania. Ha viszont dolgozni akar a végzés után, akkor érdemes a gyakorlati műszaki jellegű tárgyakat választania. Ugyanez lehetséges lesz a mesterképzésben is. Aki ott az „academic” vonalat választja, az mehet tovább PhD-re. Olyan tanterveket igyekeztünk összeállítani, ahol a választékban vannak gyakorlati és elméleti tárgyak is, és lehet alternatívéül felvenni őket és ugyanannyi kreditet szerezni. Úgy gondolom, hogy aki kimegy a bachelor diplomával, az minden további nélkül el tud helyezkedni az iparban. Győrnek ilyen szempontból nagyon szerencsés a helyzete, mert bevannak az ágazatok az ország legdinamikusabban fejlődő ipari környezetébe.

E: Mit jelentett a nagy lemorzsolódás?

K.T.L: Ez csak az első évben jelentkezett. Most már nincs ilyen nagy lemorzsolódás, mert már inkább csak azok felvételiznek, akik tudják, hogy mire számíthatnak. Egyébként a Műegyetemen is megdöbbentően magas volt a lemorzsolódás a mérnökinformatikán. A Műegyetem egyébként óvatosabb volt, nem indult el a 2004-es évben. De a tapasztalatok kísértetiesen hasonlítottak a győriekre, itt is sokszerűen érte a hallgatókat az új képzési forma. Alacsonyabb színvonalra számítottak. Mi arra törekszünk, hogy úgy tanítsunk, hogy ha majd olyan megmérések jönnek, ahol nem a saját, kialakulatlan, belső értékrendünk érvényesül, akkor is megálljuk a helyünket. Az elmúlt évben az Európai Unió felállított egy akkreditációs bizottságot, amelyik Észtország egyetemét járta végig informatikai képzés témájában. A bizottság egyetlen olyan egyetemet talált, amelyik gond nélkül átjutott a szűrőn, egy másik feltételes akkreditációt kapott, és a többit megbuktatta a bizottság. Nem szeretném, ha Magyarországon is ilyen eredmény születne egy jövőbeli EU-s akkreditáción.

E: A reformot csak ez az óvatosság miatt kezdte el később a Műegyetem?

K.T.L: A Műegyetemen nagy vita volt arról, hogy egyáltalán szabad-e áttérni a bolognai képzésre. Voltak, és talán még ma is vannak, akik úgy gondolják, hogy nem szabad ezt a jól bevált ötéves egyetemi képzést megtörni. Én ezzel szemben úgy gondolom, hogy nincs igazuk azoknak, akik siratják a régi rendszert, ezt a porosz típusú vagy kontinentális rendszert. Mert ma a világban döntően ez az ún. bolognai típusú oktatás folyik. Az, hogy mi ne legyünk kompatibilisek vele, olyan luxus lenne, amit nem engedhetünk meg magunknak. Nagyon nehéz lenne külföldön egy magyar hallgatót befogadni egy olyan oktatási rendszerbe, ami teljesen más filozófián alapul. Nincs értelme azon gondolkodni, hogy az új jobb vagy nem jobb a réginél, ha a világ 80%-a ezt működteti. Nem érdemes erről vitatkozni, ez nem politikai kérdés, és ez nem szakmai kérdés. Egyszerűen erre megy a világ, és ezt tudomásul kell venni. Nem lehet a végtelenségig izoláltan egy másik, még ha annyira jól bevált rendszert is fenntartani. Nem az a kérdés, hogy áttérjünk-e erre, hanem az, hogy hogyan térjünk át úgy, hogy az a legjobb legyen.

E: Az oktatók körében van-e még ellenállás?

K.T.L: Győrben az egyetlen nagy probléma az, hogy Győr Magyarország legrosszabb egyeteme az oktatói státuszok számát illetően. Olyan túlterhelés van Győrben, hogy ha egy oktató megbetegszik, akkor igen nehéz a helyzet, alig találunk helyettesítőt. Az, hogy most még folyik a főiskolai képzés és az öt éves egyetemi képzés is, és emellett beindítjuk az alapképzéseket, hihetetlen túlterhelést eredményez. Emellett már nem jut egy percnyi idő sem kutatásra. Ha viszont nem kutat egy oktató, akkor nem tud színvonalasan oktatni. Akkor nem tud kiszabadulni a főiskolai tradíciók szorításából. A legfontosabb elem az egyetemre válásban az, hogy az oktató kutat, és nemzetközi szinten elismert kutatási eredményeket hoz. Most inkább a túlterhelés miatt van ellenállás, a változást egyébként mindenki támogatja. A Széchenyi Egyetem ideális intézmény a bolognai folyamatra, mert ott párhuzamosan megvolt a főiskolai és az egyetemi oktatás, már évek óta. Csak egy kicsit kellett átalakítani, nem annyira gyökeresen, mint mondjuk a Műegyetemen.

E: A főiskolák és egyetemek közötti különbség annak ellenére is megmarad, hogy a képzést mindkét helyen bachelornak hívják?

K.T.L: Persze. Egy sereg főiskola már az akkreditáción megbukott. Utána a korábbi miniszter felülbírálta az Akkreditációs Bizottság döntését, és feltételesen megadta nekik a szakindítási engedélyt. Itt már látszott, hogy egyes főiskolák nem tudtak fölvonulni olyan szakmai erővel és felkészültséggel, mint az egyetemek. Hiába kapta meg a papírt egy-egy főiskola, a Minisztériumból, pusztán a papírtól nem lett erősebb, nem lett színvonalasabb. Úgy gondolom, hogy ezek az intézmények le fognak szakadni, legalább is bizonyos területeken. Arra nagyon nehéz lenne válaszolni, hogyha mondjuk én lennék az oktatási miniszter, akkor hogyan oldanám meg ezt a problémát. Nem gondolom, hogy egy szélsőségesen liberális fölfogással azt kellene mondani, hogy pusztuljanak a főiskolák, szűnjenek meg, zárjuk be őket. Azt tapasztalom, hogy abban az angolszász világban is, ahonnan ezt a bolognai rendszert átvettük, amelyhez hasonlítani igyekszünk, megvan a helyük azoknak a főiskoláknak, amelyek nem tudnak BSc-t adni. Az angol terminológiában ott van a technical diploma, vagy higher technical diploma, és Amerika tele van community college-kal. A community college-ok nem adnak BSc-t, de ott annyi kreditet összeszedhet a hallgató, hogy ha azt tovább viszi magával, egy részét be tudja építeni a következő fázisba. A bolognai rendszerben is, ott van a felsőfokú szakképzés lehetősége, amely két éves

képzést jelent, és bármelyik mai főiskolán nagyon színvonalasan meg lehet csinálni. Lehet, hogy a jövőben lesz egy olyan hallgatói réteg, amelyik meg tudja csinálni a BSc-t, esetleg az MSc-t is, és lesz egy olyan réteg, amelyik kénytelen lesz a felsőfokú szakképzésre összpontosítani. A piac nagyon sok ilyen végzett hallgatót felvenne, és ehhez képest nagyon kevesen tanulnak a felsőfokú szakképzésben. Nagyon jó, praktikus műszaki ember lesz abból, aki higher technical diplomával rendelkezik, ezzel szép karriert tud megvalósítani. De ha bachelort akar, akkor még be kell fektetnie. Magyarországon még nincs meg ennek a kialakult rendszere, tehát ma úgy érzi a hallgató, hogy aki nem kap bachelort, annak semmije sincs. Ez nem így van. Ezért kellene nagyobb fontosságot tulajdonítani és nagyobb súlyt adni, nagyobb értéket tulajdonítani a felsőfokú szakképzésnek. Ma még ódzkodnak tőle az egyetemek és a főiskolák is, az állam is óvatos mert most még úgy gondolják, hogy az semmit sem ér. Pedig nem így van. Régen is voltak felsőfokú technikumok, elég jól működtek, aztán összeolvadtak a főiskolákkal. Ez a régi rendszer jön most vissza a bolognai folyamattal. Egyébként nem lehet általában főiskolákról beszélni, mert vannak nagyon erős főiskolák is. Jól ismerem pl. a Budapesti Műszaki Főiskolát, amelyik az informatikában nagyon erős. Gyakorlatilag egyetemhez hasonló erővel rendelkezik ezen a téren. Várható, hogy MSc és PhD adományozási jogot is fog nyerni. És lehetne említeni gyenge főiskolát is, amelyiknek a diplomájától már rettegnék a cégek.

E: Mi a helyzet a mesterképzéssel?

K.T.L: A legtöbb műszaki szakon már elkészültek a képzési és kimeneti követelmények, amelyeket a MAB is jóváhagyott. Az én szűkebb szakterületemen, a villamosmérnöki és informatikai szakokon a Műegyetem már megadta az alaphangot. A szakmailag vezető intézmények közössége konszenzust hozott létre az elvárásokkal kapcsolatban. Az mesterszakokra azokat fogjuk beengedni az egyetemi és főiskolai jelentkezők közül, akik olyan garantált és dokumentált színvonalat tudnak nyújtani, ami biztosítja, hogy az ott végzettek tovább mehessenek doktori képzésre. A mesterképzés lényegében akadémiai beállítottságú, tudományos igényű képzést jelent. Ahol nincs elég kutató, ott nem lehet kutatónak képezni senkit. A kutatón azt értem, hogy olyan oktató, aki kutat is. Az intézményeket kísérti a lehetőség, hogy hipp-hopp akkreditálunk egy sereg mesterszakot, de mivel még nincs kifutó bachelor, vegyünk föl sok ezer főiskolás diplomást, legfeljebb egy kis ráképzéssel formálisan kiegyenlítjük a szintet. Így özönlenének a mesterdiplomák úgy, hogy még nincs is természetes felmenő ágon bekerülő hallgató. Azt hiszem, ezt súlyos hiba lenne megtenni, annak ellenére, hogy a törvény szelleme megengedi. Úgy gondolom, hogy ha nem is az összes felsőoktatási intézmény, de a mérvadó intézmények, a minőségi színvonalat adó intézmények, bölcs önmérsékletet fognak tanúsítani és a mesterképzés szerves módon fog elindulni, felmenő jelleggel. Ide természetesen be lehet engedni azokat a főiskolai diplomásokat is, akik korábban végeztek, és tényleg alkalmasak arra, hogy tovább menjenek. De semmi esetre sem szabad azt csinálni, hogy úgy indítunk mesterképzést, hogy a hallgatók között nincs is olyan, akinek BSc-je van, hanem kizárólag olyanokat tanítunk, akik az alapképzési követelményeknek csak a részhalmozát teljesítették. Egyébként a Műegyetemen az idegen nyelvű képzésben ezt már kipróbáltuk a 80-as évek végétől kezdve. Vannak ugyanis olyan intézmények a világon, ahol kiadnak bachelor diplomát, de a tudás csak egy gyenge magyar főiskolai diplomának felel meg. Annak idején bevezettem a külföldi hallgatók számára a különbözeti egy éves képzést, aki ezen sikeresen átment, csak az léphetett tovább. Gyakorlatilag a hiányzó tárgyakat meg kellett ta-

nulni, és le kellett belőlük vizsgázni. Akinek nem sikerült, az nem mehetett tovább. Ezt a rendszert el is fogadta minden külföldi hallgató. Ezt a különbözeti évet „pre master” képzésnek hívtuk. Most is valami hasonlót kell létrehozni, de hogy ennek mi lesz a konkrét technikája, az még nem egyértelmű. A hiányzó tudásmennyiséget mindenképpen be kell pótolni. Tudomásul kell venni, hogy a masterképzés nem tömegképzés. A mérnökök nagy része a világon a bachelornál abbahagyja a tanulást.

E: A mesterképzésben hogy tervezik az átmenetet, felvételi vizsga lesz a bachelor után?

K.T.L: Ha nem is lesz felvételi vizsga, valamilyen szelekció biztosan lesz. Akárkit nem fogunk felvenni. Lehet, hogy azt a gyakorlatot folytatjuk, ami az alapképzésbeli felvételnél is van jelenleg, hogy a korábbi eredményeket nézzük meg.

E: Előnyben részesítik a saját hallgatókat?

K.T.L: A Műegyetemen valószínűleg ki fog alakulni egy ilyen tendencia, mert a Műegyetem bachelort végzett hallgatói feltehetőleg erősebbek lesznek az átlagnál. De hogy Győrben előnyben részesítenénk a sajátjainkat, azt nem hiszem. Örömmel fogunk például műegyetemi diplomásokat is fölvenni. Méreteit tekintve Győr ma közepes vidéki egyetem. Én azonban hiszek benne, hogy 20 év múlva Magyarország egyik nagy egyeteme lesz, és ma sem szabad kimosolyogni, annak ellenére sem, hogy fiatal még mint egyetem. A dinamizmusa sokkal nagyobb, mint a legtöbb hazai egyetemnek, és közel 14 000 hallgatója van. Ha tudjuk tartani a szakmai színvonalat, akkor megvan minden esélyünk arra, hogy elfogadjanak jó egyetemként itthon és külföldön egyaránt.

E: Egy gépészmérnöki bachelorról milyen mesterre mehet valaki?

K.T.L: Sok mindenre mehet. A gépészmérnöki szak mellett mehet mechatronikus mérnöknek, villamosmérnöknek, informatikusnak, jármű- vagy közlekedésmérnöknek, csak egy sereg különbözeti tárgyat meg kell tanulnia. Úgy gondolom, hogy minél jobban engedni kell a kereszti irányú mozgást. Tavaly pl. elindítottuk Győrben a Műszaki Tudományi Karon a PhD-iskolát. Egy interdiszciplináris műszaki tudományos PhD-iskola, ahova akár matematikusok vagy közgazdászok is jelentkezhetnek. Ha megfelelő tudású és érdeklődésű az illető, föl vesszük. Nem félünk attól, hogy más háttértudással jött, majd megtanítjuk neki, ami hiányzik.

E: Sokan vélik úgy, hogy az OM lassú, későn hozott döntéseket. Ön szerint hol követett el hibát a bolognai folyamat során?

K.T.L: Úgy gondolom, hogy sok hibát követett el az OM, de a bolognai folyamat végül is sikeresen elkezdődött. Ebben a két nagy politikai csoportosulás szinte egymásnak adta át a stafétabotot, nem volt éles ellentét. Nagy hibának tartom viszont, hogy az Akkreditációs Bizottságot felülbírálta a Minisztérium.

E: Hogyan fog átalakulni a jövőben a felsőoktatási intézményrendszer?

K.T.L: Nem lelkesedem azért, hogy gomba módra nőnek ki kis alapítványi főiskolák és hasonlók, amelyek megpróbálnak néhány jámbor oktatóra támaszkodva, innen-onnan, másodállásban minősítettek alkalmazva akkreditációt szerezni. Ezek egész biztosan nem fognak tudni még főiskolai légkört sem teremteni. Lehet, hogy lesznek tanárok, lesznek órák, lesznek hallgatók, de hogy ott felsőoktatási légkör nem fog tudni kialakulni, ami ahhoz kell, hogy igazi műhely legyen, az biztos. Örömmel láttam a napokban, hogy az egyik ilyen reménytelen kísérletet visszautasította a MAB. Várható, hogy a jövőben további integrálódás következik be, a felsőoktatási intézmények száma csökkenni fog.

Meggyőződésem, hogy egy ilyen integrációs folyamatban a győri Széchenyi Egyetem az integráló központ szerepét fogja játszani.

E: Köszönöm szépen.

„Minden követ meg kell mozgatni annak érdekében, hogy mesterképzéseink legyenek”

Fazekas Csaba, a Miskolci Egyetem BTK dékánja

Educatio: Egy rövid szakmai bemutatkozást kérnék.

Fazekas Csaba: Egy éve vagyok a Miskolci Egyetem bölcsészkarának dékánja, előtte 4 évig voltam tanulmányi dékánhelyettes. Amikor hivatalba léptem, lényegében akkor kezdődött a felsőoktatás reformja, a Bologna-folyamat gyakorlati megvalósítása. Egyébként az Új- és Jelenkori Magyar Történeti Tanszéken tanítok, XIX-XX. századi magyar történelemmel, azon belül egyház- és politikai eszmetörténettel foglalkozom. Részt vettem a történelem szak bolognai rendszerű reformjának az előkészítésében helyi és országos szinten is, a bölcsészkarok Dékáni Kollégiumának munkájában. Kollégáim bizalmából a Magyar Rektori Konferencia Bölcsész- és Társadalomtudományi Bizottságának elnöki tisztségét is betöltöttem.

E: Hogyan illeszkedik Miskolcon a bölcsészkar az egyetem egészébe?

F.Cs: 1992-ben kezdődött itt a bölcsészképzés, akkor még csak intézeti formában. Olyan időszak volt, amikor a Miskolci Egyetemnek stratégiát kellett váltani, melynek szükségességét már a 80-as években felismerték és elkezdték. A Nehézipari Műszaki Egyetemen 1981-től már voltak jogászok, 1987-ben indult a közgazdászképzés, és ezt a folyamatot teljesítette ki a bölcsész- és társadalomtudományi szakok létesítése. Az a társadalmi és oktatáspolitikai háttér, amely egykor a nehézipari mérnökképzés mögött állt, jelentősen megváltozott. Gondolok itt a kohászat átalakulására, bányászati és egyéb ipari struktúrák leépülésére. Ebbe a folyamatba illeszkedett bele, hogy minket idehozzanak és egy sokszínű, nagy tudományegyetem jöjjön létre. Viszont óhatatlanul volt egy olyan olvasata is a történetnek, hogy a bölcsészkar rátelepedik a rendszerváltást követően felbomló struktúrára. Például a kari épületünk korábban a Tüzeléstechnikai Kutatóintézet volt, amit jóval kisebb intézménybe vontak össze. Néhány év elteltével „belaktuk” az intézményt, otthonra lertünk, tehát ma már a Miskolci Egyetem abszolút elfogadott, egyenjogú kara vagyunk, a többi vidéki bölcsészkarhoz hasonló adottságokkal. Voltak azért komoly problémáink Miskolcon, például a könyvtári, szakirodalmi háttér hiánya, de azt hiszem, azért ezt is sikerült megteremtteni. 1997-ben karrá nyilvánítottak bennünket, és azóta mindent elkövetünk, hogy megfeleljünk az átalakuló felsőoktatás kihívásainak.

E: Mikor kezdtetek hozzá a kétciklusú képzés bevezetéséhez?

F.Cs: A bölcsészképzés átalakulásáról elmondható, hogy országos szinten nehézkesen jött mozgásba. Mi is ezt a trendet követtük. Szerintem ennek két oka van. Az egyik az, hogy a legkülönfélébb és a legnagyobb számú szakot kellett integráljuk a bölcsészettudományi (illetve más vonatkozásban a társadalomtudományi) címke alatt. Műszaki területen hasonlóbbak a szakok, mint nálunk, ahol például idegen nyelv szakok ugyanúgy találhatóak,